

جزوه تخصصی بسیج دانشجویی دانشکده اقتصاد
دانشگاه تهران

عنوان جزوه :

تحریم اقتصادی

جزوه شماره ۱

«۱»

بسم الله الرحمن الرحيم.

یکی از خلاقانه‌ترین راه‌ها برای حل مشکلات اقتصادی، بهبود روابط با کشورهای دیگر است. به همین سبب مردم نمی‌توانند در خیلی از تصمیمات سیاسی، فرهنگی و ... فاکتورهای اقتصادی کشور را دخالت دهند. لذا بر آن شدیم تا جایی که امکانش هست، مباحث اقتصادی مربوط به مردم را در حدی ساده و قابل فهم بیان کنیم. مفاهیمی که هر روزه با آنها سر و کار داریم اما از معنای آن بی‌خبر هستیم. امید است که با همراهی شما گامی کوچک در این مسیر برداریم.

۱- چرا تحریم؟

زمانیکه روابط دو کشور و یا گروهی از کشورها به هر علتی مخدوش گردد؛ راه‌های متعددی برای آسیب زدن به یکدیگر وجود دارد. راه‌هایی همانند تحریم، جنگ سخت، جنگ نرم (و رسانه‌ای)، کودتا و تقویت اپوزیسیون داخل کشور، نفوذ و ترور. اگر از سه پارامتر هزینه، اثرگذاری و فشار افکار عمومی، برای مقایسه این راه‌ها استفاده کنیم، تحریم، جنگ نرم و نفوذ از کم‌هزینه‌ترین و موثرترین راه‌ها و همچنین با کمترین فشار از جهت افکار عمومی است. حال با توجه به ارتباط تحریم با اقتصاد، ما در ادامه، چهار مرحله تحریم را بررسی خواهیم کرد.

۲- سیر تحریم

مراحل تحریم عبارتند از:
مرحله اول : تحریم اولیه تجاری

«۲»

فرض کنید کشور x تصمیم دارد کشور y را تحریم کند. اولین مرحله‌ای که تحریم را از آن شروع خواهد کرد، تحریم تجاری کشور y خواهد بود. تحریم تجاری بدین معنی است که صادرات و واردات کالا و خدمات خود را، با کشور مقابل به کلی قطع کند. حال با توجه به اینکه کشور y به چه مقدار به کشور x وابستگی تجاری دارد، این نوع تحریم ضربه سنگین تری به اقتصاد کشور y خواهد زد.

پاسخ : حال در این وضعیت، کشور y پاسخی که به تحریم کشور x میدهد، ایجاد روابط تجاری جدید با سایر کشورهاست. اما به هر حال، چون ایجاد روابط تجاری جدید زمانبر خواهد بود، آسیب خود را از تحریم کشور x خواهد دید. اصطلاحاً به تحریمی که فقط از جانب یک کشور اعمال شده باشد، "تحریم اولیه" گفته میشود.

مرحله دوم : تحریم ثانویه تجاری

کشور x در صورتی که همچنان مصر بر تحریم کشور y باشد، به تحریم ثانویه روی خواهد آورد. "تحریم ثانویه" بدین معنی است که برای اعمال تحریم بر روی یک کشور، سایر کشورهایی را که با کشور y روابط تجاری برقرار کرده‌اند برای همراهی با کشور تحریم کننده متقاعد کرد. و در این صورت کشور y از سمت چندین کشور مورد تحریم قرار خواهد گرفت.

ابزارهای کشور x برای متقاعد کردن کشورهای دیگر، تحریم آنها و یا امتیاز دادن در قبال این کار و یا ترکیبی از هر دو خواهد بود.

پاسخ : پاسخی که کشور y به این نوع تحریم میدهد،

«۳»

مراجعه به بازار سیاه است. و همچنین از واسطه‌های تجاری (که در ایران امثال بابک زنجانی خواهد بود) برای معاملات خود بهره خواهد برد.

مرحله سوم : تحریم مالی

فرض کنید کشور x بعد از تمام تلاش‌های تحریمی خود، با پاسخ‌های مناسب و به جای y روبرو شده است. در اینصورت رو به تحریم مالی می‌آورد. البته کشور x زمانی می‌تواند از تحریم مالی استفاده کند که کشوری بزرگ باشد و ارز آن کشور تاثیر بسزایی در مبادلات تجاری کشور y داشته باشد.

تحریم مالی در واقع روی جریان مالی بین دو کشور تجارت کننده، تمرکز می‌کند. مزیت این نوع تحریم به تحریم تجاری، جلوگیری از تخلقات مالی کشور تحریم شده (y) مثل پولشویی و واسطه‌گری و ... می‌باشد.

برای اینکه با این نوع تحریم بیشتر آشنا شویم، تحریم مالی را در مثال واقعی آن یعنی رابطه ایران و آمریکا بررسی خواهیم کرد.

تحریم دوگانه مالی (فدرال ریزرو و سوئیفت) : آمریکا، دو تحریم مالی را برای ایران وضع کرد. اول، پیام رسانی سوئیفت را که بوسیله آن بانک‌های ایرانی، روابط مالی خود را با بانک‌های خارجی فراهم میکردند، تحریم کرد.

دوم اینکه از طریق فدرال ریزرو (بانک مرکزی آمریکا)، ایران را از هرگونه مبادله مالی توسط دلار تحریم کرد.

پس اولاً ایران هم از هرگونه مبادله مالی مستقیم (منظور از ایران، نهادهای تحریم شده کشور ایران است)، با هر کشوری محروم می‌شود.

«۴»

شود. و هم حتی اگر به هر نحوی بتواند با کشوری مبادله مالی داشته باشد، از طریق مبادله با ارز دلار امکان پذیر نیست. برای اینکه این دو تحریم را بهتر متوجه شوید لازم است با سوئیفت، فدرال ریزرو و مدل ساده شده مبادلات مالی آشنا شوید.

سوئیفت، فدرال ریزرو و مدل مبادلات مالی : بانک‌ها برای ارتباط مالی بین خودشان نیاز به یک پیام‌رسان دارند.

از سوئیفت برای انتقال وجه بین‌المللی و ارسال حواله ارزی استفاده می‌کنند، همچنین بانک‌ها با استفاده از بستر سوئیفت به یکدیگر پیغام می‌دهند. سوئیفت در واقع به نوعی تلگرام بانک‌هاست، اما با امنیتی بسیار بالاتر.

فدرال ریزرو، بانک مرکزی آمریکا و مکفل دلار در سرتاسر جهان است. تمام مبادلات مالی توسط دلار تحت نظر بانک مرکزی آمریکا شکل می‌گیرد.

و اما مدل مبادلات مالی، برای اینکه بهتر متوجه شوید، دو بانک را که با ریال معامله می‌کنند مثلاً a و b ، و دو بانک را که با دلار معامله میکنند مثلاً c و d را در نظر بگیرید.

در صورتی که a و b بخواهند با هم مبادله مالی داشته باشند از طریق پیام‌رسان اختصاصی بانک مرکزی ایران باید با هم ارتباط برقرار کنند، و مثل همین برای کشورهای c و d زیر نظر بانک مرکزی آمریکا (فدرال ریزرو). حال اگر هر دو بانکی که ارز متفاوت با یکدیگر دارند اگر تصمیم به مبادله با یکدیگر داشته باشند، باید از پیام رسانی سوئیفت که یک پیام‌رسان بین‌المللی و

«۵»

بیطرف (که البته بیطرف نیست!) و بعداً شرحش را خواهیم داد.) استفاده کنند.

پاسخ : پاسخی که عملاً ایران میتواند به این نوع تحریم بدهد، دور زدن سوئیفت، و جایگزین کردن ارزی دیگر جای دلار است.

در جزوات بعدی به بررسی مرحله چهارم تحریم، مفهوم SDN لیست، FATF، خود تحریمی و ... خواهیم پرداخت.

کانال تلگرامی ما :

@Econ_b_ut

آدرس ایمیل ما :

basijeghtesad.ut@gmail.com

«۶»